

VKM Report 2018: 11

Kunnskapsbehov av betydning for mattrygghet og beskyttelse av miljøet

Oppsummering fra VKMs vitenskapelige uttalelser i
perioden 2016 - 2017

Rapport fra Hovedkomiteen, Vitenskapskomiteen for mat og miljø

Rapport fra Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM) 2018: 11
Kunnskapsbehov av betydning for mattrygghet og beskyttelse av miljøet. Oppsummering fra
VKMs vitenskapelige uttalelser i perioden 2016 - 2017

Rapport fra Hovedkomiteen, Vitenskapskomiteen for mat og miljø
23.05.2018

ISBN: 978-82-8259-308-3

ISSN: 2535-4019

Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM)

Po 4404 Nydalen

N – 0403 Oslo

Norge

Telefon: +47 21 62 28 00

Epost: vkm@vkm.no

vkm.no

vkm.no/english

Forsidebilde: iStock blide

Foreslått sitering: VKM, Jan Alexander, Lene Frost Andersen, Nana Asare, Dean Basic, Edel Oddny Elvevoll, Danica Grahek-Ogden, Gro-Ingunn Hemre, Brit Hjeltnes, Merete Hofshagen, Åshild Krogdahl, Torsten Källqvist, Trond Rafoss, Ida Skaar, Janneche Utne Skåre, Hilde-Gunn Opsahl Sorteberg, Inger-Lise Steffensen, Vigdis Vandvik, Yngvild Wasteson, Micael Wendell (2018). Kunnskapsbehov av betydning for mattrygghet og beskyttelse av miljøet. Oppsummering fra VKMs vitenskapelige uttalelser i perioden 2016 – 2017. Rapport fra Hovedkomiteen, Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM). VKM report 2018:11, ISBN: 978-82-8259-308-3, ISSN: 2535-4019. Oslo, Norway.

Kunnskapsbehov av betydning for mattrygghet og beskyttelse av miljøet

Oppsummering fra VKMs vitenskapelige uttalelser i perioden 2016 - 2017

Målet med denne rapporten er å synliggjøre kunnskapsbehov som er viktige for å sikre trygg mat og beskyttelse av miljøet i årene som kommer, og forbedre den nasjonale kunnskapsbasen. Rapporten er den siste i en serie av rapporter om kunnskapsbehov publisert av Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM, tidligere Vitenskapskomiteen for mattrygghet). Den løfter frem kunnskapsbehov som er identifisert i VKMs vitenskapelige uttalelser i perioden 2016 til 2017.

VKM utarbeider uavhengige, vitenskapelige uttalelser, blant annet risikovurderinger og nytte-
risikovurderinger, innen områdene mattrygghet og beskyttelse av miljøet.

Trygg mat er en av forutsetningene for god helse, og vies mye oppmerksomhet både nasjonalt og internasjonalt. Stadige endringer i hvordan mat produseres, hvilke matvarer som er tilgjengelige, hva befolkningen spiser og hvilke potensielle farer som følger med maten, gjør at vi har et kontinuerlig behov for ny kunnskap for å sikre at maten er trygg.

Det er viktig å beskytte miljøet, det vil si de biotiske og abiotiske omgivelsene til mennesker, dyr og andre arter. Raske endringer av omgivelsene på ulike nivåer, komplekse samspill og ulike stressfaktorer gjør det nødvendig med kontinuerlig måling og overvåking for å oppdatere eksisterende data.

Forskning og overvåkingsdata fra andre land er ikke nødvendigvis representative eller relevante for Norge, og kunnskap om særnorske forhold må derfor genereres nasjonalt. Det forutsetter at vi har aktive norske forskningsmiljøer innenfor fagområder hvor vi trenger kunnskap om særnorske forhold.

For å sikre trygg mat og beskytte miljøet, mener VKM det er særlig viktig at følgende dekkes:

- Kunnskap om hvordan klimaendringer og globalisering påvirker mattrygghet og matproduksjon i Norge
- Kunnskap om hvordan klimaendringer og globalisering påvirker naturressurser og biologisk mangfold i Norge
- Kunnskap om bruk av mikrobiologiske produkter, utvikling og mulig spredning av antimikrobiell resistens i Norge
- Kunnskap om nivå av radioaktivitet i norsk mat og drikkevann, nasjonale kostholdsundersøkelser og epidemiologiske studier

Oversikt over spesifikke kunnskapsbehov som er identifisert i VKMs rapporter fra 2016 og 2017:

Landbruk, landbasert matproduksjon, landdyr

- Kunnskap om hvilke faktorer som er drivere for utvikling av antimikrobiell resistens på grunn av biocider og tungmetaller
- Kunnskap om hvordan mikroorganismer brukt i bioremediering og rengjøringsprodukter påvirker helse og miljø
- Kunnskap om plantehelse knyttet til spesifikt ugras og planteskadegjørere
- Kunnskap om dyrehelse og dyrevelferd i fjørfjeproduksjon
- Kunnskap om sammenheng mellom humledød og lindetrær
- Kunnskap om tilstedeværelse og konsentrasjon av patogener i mat og drikkevann, samt analysedata for næringsstoffer

Fiskeri, havbruk, sjømatproduksjon og akvatiske dyr

- Kunnskap om dyrehelse og dyrevelferd ved introduksjon av nye patogener i akvakultur via rensefisk og merking av oppdrettsfisk
- Kunnskap om næringsstoffer i fisk og annen sjømat

Human helse – kosthold, mat og mikrobiologiske produkter

- Norske data om forekomst og inntak av uorganisk arsen
- Kunnskap om forekomst av matbårne patogener og matbårne sykdommer
- Kunnskap om inntak av kosttilskudd
- Genmodifisert mat: kunnskap om rester av ugressmidler i avlinger som er tolerante for ugressmidler, og risikovurderinger av genmodifiserte avlinger
- Nasjonale kostholdsundersøkelser og epidemiologiske studier om sammenheng mellom kosthold og helse
- Kunnskap om helseeffekter av å bruke mikroorganismer i bioremediering og rengjøringsprodukter

Biologisk mangfold

- Kunnskap om fremmede organismer i Norge - spredning, klimatoleranse og økologisk påvirkning
- Kunnskap om sammenheng mellom humledød og lindetrær
- Kunnskap om genmodifiserte virusvaksiner for husdyr
- Kunnskap om hvordan kultivering, import og prosessering av genmodifiserte avlinger påvirker økologi i Norge

Overvåking av mat og kosthold

- Overvåking av forekomst av radioaktivitet i norsk mat og drikkevann
- Kostholdsundersøkelser, studier av næringsstoffer, epidemiologiske studier og mekanistiske studier om mat og matvaregrupper

Om VKM

VKM utarbeider uavhengige, vitenskapelige uttalelser på oppdrag fra Mattilsynet og Miljødirektoratet. VKM kan også gjøre risikovurderinger på eget initiativ. En uttalelse kan være en risikovurdering, en risiko-nytte vurdering, eller andre vitenskapelige uttalelser og kommentarer. VKM følger internasjonale retningslinjer og standarder for risikovurderinger i de ulike feltene, og sikrer at myndighetene får uavhengige vitenskapelige risikovurderinger av forhold som har betydning for helsemessig trygg mat og for miljøet. VKM forsker ikke selv og gir ikke råd eller bedriver risikohåndtering.

VKM gjør risikovurderinger innenfor følgende områder:

<u>Trygg Mat</u>	<u>Miljø</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Biologiske farer • Plantevernmidler • Genmodifiserte organismer • Tilsetningsstoffer • Aromastoffer • Matkontaktmaterialer • Kosmetikk • Fremmedstoffer • Fôr • Ernæring • Dietetiske produkter • Ny mat • Matallergier • Dyrehelse og dyrevelferd • Plantehelse	<ul style="list-style-type: none"> • Plantevernmidler • Genmodifiserte organismer • Fremmede organismer • Handel med truede arter (CITES) • Mikrobiell økologi

Kunnskapsbehov av betydning for mattrygghet og beskyttelse av miljøet. Oppsummering fra VKMs vitenskapelige uttalelser i perioden 2016 - 2017

Vurdert og godkjent

Jan Alexander (leder), Lene Frost Andersen, Edel Oddny Elvevoll, Gro-Ingunn Hemre, Brit Hjeltnes, Merete Hofshagen, Åshild Krogdahl, Torsten Källqvist, Trond Rafoss, Ida Skaar, Janneche Utne Skåre, Hilde-Gunn Opsahl Sorteberg, Inger-Lise Steffensen, Vigdis Vandvik, Yngvild Wasteson

(i alfabetisk rekkefølge etter lederen)

Takk til

Takk til alle VKMs medlemmer og sekretariatet som har bidratt i arbeidet med denne rapporten. Utkastet ble utarbeidet av sekretariatet (medlemmene i prosjektgruppen var Nana Asare, Dean Basic, Danica Grahek-Ogden og Mikael Wendell).

Kompetanse av VKM eksperter

Personer som utfører arbeid for VKM, enten som utpekte medlemmer av komiteen eller som eksterne eksperter, gjør dette i kraft av sin egen faglige ekspertise. De representerer ikke sin arbeidsgiver eller interessene til en tredje part. Alle som utfører arbeid for VKM er bundet av Forvaltningslovens kap. II om habilitet for offentlige tjenestemenn.